

UTHÅLLIGT NATURBRUK I U-LAND

HANDLINGSPLAN FÖR SIDAS BISTÅND

Biståndet har fem mål. Det femte målet, miljömålet, lyder: svenskt bistånd skall bidra till en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön.

1992 fick miljön särskild uppmärksamhet genom FNs konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro.

Miljö ingår i all SIDA:s verksamhet. I denna skrift beskrivs SIDA:s arbete med »förnyelsebara biologiska resurser», dvs i första hand mark, träd, växter och vatten.

Uthållig utveckling, eller uthållig användning av naturresurserna, sker i ett komplicerat samspel mellan människor och natur. Ofta är en ändrad politik på nationell nivå det viktigaste för miljön, tex att bönderna får äga sin mark så att de lånar sig för dem att bygga terrasser och plantera skog.

I skriften diskuteras begreppet uthållig utveckling. SIDA:s bistånd inom sex områden redovisas: uthållig utveckling, jordbruk, skog, vattenfrågor, biologisk mångfald och marin miljö.

14 MILJARDER MÄNNISKOR

SYNTON PÅ MILJÖPROBLEM
90% av föroreningar i hav och kustområden härrör från aktiviteter på land.

Vi är idag drygt 5 miljarder människor. Enligt FN kommer jordens befolkning sannolikt inte att stabiliseras förrän vi nått 10-14 miljarder. För att försörja denna ökande folkmängd med mat under de kommande 40 åren behöver jordbruksproduktionen fördubblas. Men utvecklingen går i en oroande riktning.

RESURSBASEN FÖRSTÖRS

Jordbruksmark förstörs på grund av t.ex. erosion, urlakning och försaltning. Betesmarkernas förmåga att på nytt erbjuda näringsrika betesväxter bryts ner genom för hårt bete.

Skogarnas areal minskar varje år. Havens och sjöarnas förmåga att producera fisk minskar genom nedsmutsning och genom att mangrove, korallrev och sjögräsbäddar förtäras.

Det användbara vattnet i marker och vattendrag minskar genom t.ex. försaltning och nedsmutsning. Grundvattentillgången minskar på många håll genom ett alltför intensivt utnyttjande.

KAN PRODUKTIONEN ÖKAS!

Jordens förmåga att frambringa mat och andra naturprodukter är mindre

nu än för 100 år sedan på grund av t.ex. erosion och annan markförstörelse. Minskningen av produktionsförmågan döljs ofta av tekniska framsteg. Vi vet dock inte hur länge den utvecklingen kan fortsätta.

Det är nödvändigt att komma fram till system som gör det möjligt att utnyttja de förnyelsebara naturresurserna utan att förstöra dem. Det är troligen tekniskt möjligt att öka produktionen av förnyelsebara naturresurser 2-3 ggr på ett uthålligt sätt. Problemet är att det är svårt att ändra produktionsformerna tillräckligt snabbt. U-länderna saknar ibland kunskaper, teknik och resurser, och det är svårt att tillföra kunskaper och resurser utifrån.

UTHÅLLIG UTVECKLING - VAD ÄR DET?

När det gäller förnyelsebara naturresurser som fisk från haven och matgrödor från jorden kan »uthållig utveckling» ofta likställas med »uthållig användning». Detta betyder att resurserna skall användas i den utsträckning som de förvar sig.

SKOG

Inom t.ex. det svenska skogsbruket har uthållighet varit ett axiom sedan åtminstone början på detta sekel. Kan en skog producera 3 m³ per hektar och är i dagsläget så skall skogen skötas så att den produktionsförmågan finns kvar för all framtid. Man får alltså inte göra något som skadar eller minskar markens produktionsförmåga.

Begreppet »uthålligt skogsbruk» har kritiserats eftersom det bara syftade till uthållig produktion av ved. Många vill att skogsbruk/skogsskötsel också skall syfta till uthållighet ifråga om biologisk mångfald, produktion av andra skogsprodukter än ved, miljövärden osv. Man talar nu mer om uthållighet av hela ekosystemet.

Det går ju inte att utnyttja skog utan att påverka den. Skall en skog utnyttjas för skogsbruk kan den inte förbli en

urskog. Uthålligt skogsbruk i ekologisk mening bör kanske vara att skogen skall skötas så att den kan återgå till en »urskog» om den lämnas orörd tillräckligt länge.

FISKE OCH JORDBRUK

Fiske har likheter med skogsbruk. Tidigare översteg fångsterna normalt inte vattens naturliga produktionsförmåga. På grund av överfiskning, strörd balans mellan olika arter, skador på mangrove och sjögräsbäddar förökade sig fisken inte lika bra längre.

Jordbruket påverkar normalt naturen mer än skogsbruk och fiske. Det är inte alltid möjligt att återgå till det ursprungliga ekosystemet. Dikning av sumpmarker är ett exempel på ingrepp som förändrar ett område på ett bestående sätt. I dessa fall måste man ta ställning till om ekosystemet verkligen bör förändras för alltid. Med uthålligt jordbruk menas att jordbruket inte får åstadkomma erosion, kemiska eller fysiska förändringar av jorden, ändrade hydrologiska förhållanden osv. så att markens långsiktiga produktionsförmåga försämras.

SYNTON PÅ MILJÖPROBLEM
U-ländernas skogar och savannskogsmråden minskar med ca 17 milj ha per år (ca 1%).

